

1. HESAPLARIN SINIFLANDIRILMASI VE İŞLEYİŞİ

1.1.Hesapların sınıflandırılması

İşletmede kullanılan hesaplar değişik amaçlara göre değişik şekillerde sınıflandırmak mümkündür. Genel olarak bu sınıflandırma temel mali tablolar olan bilanço ve gelir tablosuna göre yapılmaktadır.

BİLANÇO HESAPLARI

1. Varlık hesapları

a) Dönen varlık hesapları

b) Duran varlık hesapları

2. Kaynak hesapları

a) Yabancı kaynak hesapları

b) Öz kaynak hesapları

GELİR TABLOSU HESAPLARI

1. Gelir (hasılat) hesapları

2. Gider hesapları

2. Hesapların İşleyiş Kuralları

2.1.Varlık Hesaplarının İşleyişi

Temel Bilanço denkleminde denkliğin sol tarafını varlıklar, sağ tarafını ise kaynaklar oluşturmaktadır. Bu eşitlik esas alınarak diyebiliriz ki aktif karakterli bir hesaba ilk hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesapta azalış olduğunda hesabın alacak tarafına kayıt yapılır.

Varlık hesaplarının işleyiş kuralları şu şekildedir:

- Varlık hesaplarına ilk kayıt hesabın borç tarafına yazılır
- Varlık hesaplarında artış oldukça hesabın borç tarafına kaydedilir
- Varlık hesaplarında azalış oldukça hesabın alacak tarafına kaydedilir

- Varlık hesapları dönem sonunda ya borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez

2.2.Kaynak Hesaplarının İşleyişi

Kaynak hesapları bilanço denkliğinde öz kaynaklar ve yabancı kaynaklar olma üzere iki grupta incelenir. Kaynak hesaplarına ilk kayıt hesabın alacak tarafına yapılır. Hesapta azalış oldukça hesabın borç tarafına yazılır.

Kaynak hesaplarının işleyiş kuralları şu şekildedir:

- Kaynak hesaplarına ilk kayıt hesabın alacak tarafına yazılır
- Kaynak hesaplarında artış oldukça hesabın alacak tarafına kaydedilir
- Kaynak hesaplarında azalış oldukça hesabın borç tarafına kaydedilir
- Kaynak hesapları dönem sonunda ya alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez

2.3.Gelir Tablosu Hesaplarının İşleyiş Kuralları

Gelir Hesaplarının işleyişindeki kuralları şöyle özetleyebiliriz:

- Gelir hesaplarına ilk kayıt hesabın alacak tarafına yazılır
- Gelir hesaplarında artış oldukça hesabın alacak tarafına kaydedilir
- Gelir hesaplarında azalış oldukça hesabın borç tarafına kaydedilir
- Gelir hesapları ya alacak kalanı verir yada hiç kalan vermez
- Gelir hesaplarının toplam tutarının gider hesaplarının toplam tutarından fazla olması, öz sermayedeki artışı ifade eder.

Gider Hesaplarının işleyişindeki kuralları şöyle özetleyebiliriz:

- Gider hesaplarına ilk kayıt hesabın borç tarafına yazılır
- Gider hesaplarında artış oldukça hesabın borç tarafına kaydedilir
- Gider hesaplarında azalış oldukça hesabın alacak tarafına kaydedilir
- Gider hesapları ya borç kalanı verir yada hiç kalan vermez

- Gider hesaplarının toplam tutarının gider hesaplarının toplam tutarından fazla olması, öz sermayedeki azalışı ifade eder.

3. Tek Düzen Hesap Planı

Muhasebe işlemlerinin kaydedilmesinde kullanılan, belirli bir sisteme göre hazırlanmış hesapların yer aldığı listeye tek düzen hesap planı denir. Türkiye'de bilanço esasına göre defter tutan tacirler 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren yürürlüğe konan tek düzen hesap planını uygulamak zorundadırlar. Hesap planındaki kodlar ve hesaplar değiştirilemez, fakat işletmeler istediği hesapları seçip muhasebe kayıtlarında kullanabilirler. Hesap planındaki kodlar belli bir sisteme ve mantığa göre oluşturulmuştur.

Tek Düzen Hesap Planı aşağıdaki gibidir:

1. DÖNEN VARLIKLAR

10. Hazır Değerler

- 100. Kasa
- 101. Alınan Çekler
- 102. Bankalar
- 103. Verilen Çekler Ve Ödeme Emirleri(-)
- 108. Diğer Hazır Değerler

11. Menkul Kıymetler

- 110. Hisse Senetleri
- 111. Özel Kesim Tahvil Senet Ve Bonoları
- 112. Kamu Kesimi Tahvil, Senet Ve Bonoları
- 118. Diğer Menkul Kıymetler
- 119. Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)

12. Ticari Alacaklar

- 120. Alıcılar
- 121. Alacak Senetleri
- 122. Alacak Senetleri Reeskontu(-)
- 126. Verilen Depozito Ve Teminatlar
- 127. Diğer Ticari Alacaklar
- 128. Şüpheli Ticari Alacaklar
- 129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı(-)

13. Diğer Alacaklar

- 131. Ortaklardan Alacaklar
- 132. İştiraklerden Alacaklar
- 133. Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
- 135. Personelden Alacaklar
- 136. Diğer Çeşitli Alacaklar
- 137. Diğer Alacak Senetleri Reeskontu(-)
- 138. Şüpheli Diğer Alacaklar
- 139. Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı(-)

15. Stoklar

- 150. İlk Madde Malzeme
- 151. Yarı Mamuller
- 152. Mamuller
- 153. Ticari Mallar
- 157. Diğer Stoklar
- 158. Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)
- 159. Verilen Sipariş Avansları

17. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyetleri

- 170. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyetleri
- 179. Taşeronlara Verilen Avanslar

18. Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları

- 180. Gelecek Aylara Ait Giderler
- 181. Gelir Tahakkukları

19. Diğer Dönen Varlıklar

- 190. Devreden Kdv
- 191. İndirilecek Kdv
- 192. Diğer Kdv
- 193. Peşin Ödenen Vergiler Ve Fonlar
- 195. İş Avansları
- 196. Personel Avansları
- 197. Sayım Ve Tesellüm Noksanları
- 198. Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar
- 199. Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı(-)

2. DURAN VARLIKLAR**22. Ticari Alacaklar**

- 220. Alıcılar
- 221. Alacak Senetleri
- 222. Alacak Senetleri Reeskontu(-)
- 226. Verilen Depozito Ve Teminatlar
- 229. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı(-)

23. Diğer Alacaklar

- 231. Ortaklardan Alacaklar
- 232. İştiraklerden Alacaklar
- 233. Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
- 235. Personelden Alacaklar
- 236. Diğer Çeşitli Alacaklar
- 237. Diğer Alacak Senetleri Reeskontu(-)
- 239. Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı(-)

24. Mali Duran Varlıklar

- 240. Bağlı Menkul Kıymetler
- 241. Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)
- 242. İştirakler
- 243. İştiraklere Sermaye Taahhütleri(-)
- 244. İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)
- 245. Bağlı Ortaklıklar
- 246. Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri(-)

247. Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)

248. Diğer Mali Duran Varlıklar

249. Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı(-)

25. Maddi Duran Varlıklar

250. Arazi Ve Arsalar

251. Yer Altı Ve Yer Üstü Düzenleri

252. Binalar

253. Tesis, Makine Ve Cihazlar

254. Taşıtlar

255. Demirbaşlar

256. Diğer Maddi Duran Varlıklar

257. Birikmiř Amortismanlar(-)

258. Yapılmakta Olan Yatırımlar

259. Verilen Avanslar

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

260. Haklar

261. Şerefiye

262. Kuruluş Ve Örgütlenme Giderleri

263. Araştırma Ve Geliştirme Giderleri

264. Özel Maliyetler

267. Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar

268. Birikmiř Amortismanlar(-)

269. Verilen Avanslar

27. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

271. Arama Giderleri

272. Hazırlık Ve Geliştirme Giderleri

277. Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

278. Birikmiř Tükenme Payları(-)

279. Verilen Avanslar

28. Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları

280. Gelecek Yıllara Ait Giderler

281. Gelir Tahakkukları

29. Diğer Duran Varlıklar

291. Gelecek Yıllarda İndirilecek Kdv

292. Diğer Kdv

293. Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar

294. Elden Çıkarılacak Stoklar Ve Maddi Duran Varlıklar

295. Peşin Ödenen Vergi Ve Fonlar

297. Diğer Çeşitli Duran Varlıklar

298. Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)

299. Birikmiř Amortismanlar(-)

3. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

30. Mali Borçlar

300. Banka Kredileri

303. Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri Ve Faizleri

304. Tahvil Anapara Borç, Taksit Ve Faizleri

305. Çıkarılan Bonolar Ve Senetler

306. Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler

308. Menkul Kıymetler İhraç Farkı(-)

309. Diğer Mali Borçlar

32. Ticari Borçlar

320. Satıcılar

321. Borç Senetleri

322. Borç Senetleri Reeskontu(-)

326. Alınan Depozito Ve Teminatlar

329. Diğer Ticari Borçlar

33. Diğer Borçlar

331. Ortaklara Borçlar

332. İştiraklere Borçlar

333. Bağlı Ortaklıklara Borçlar

335. Personele Borçlar

336. Diğer Çeşitli Borçlar

337. Diğer Borç Senetleri Reeskontu(-)

34. Alınan Avanslar

340. Alınan Sipariş Avansları

349. Alınan Diğer Avanslar

35. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakedişleri

350,358 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakedişleri Bedelleri

36. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler

360. Ödenecek Vergi Ve Fonlar

361. Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri

368. Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş Veya Taksitlendirilmiş Vergi Ve Diğer Yükümlülükler

369. Ödenecek Diğer Yükümlülükler

37. Borç Ve Gider Karşılıkları

370. Dönem Kârı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları

371. Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi Ve Diğer Yükümlülükleri(-)

372. Kıdem Tazminatı Karşılığı

373. Maliyet Giderleri Karşılığı

379. Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları

38. Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları

380. Gelecek Aylara Ait Gelirler

381. Gider Tahakkukları

39. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

391. Hesaplanan Kdv

392. Diğer Kdv

393. Merkez Ve Şubeler Cari Hesabı

397. Sayım Ve Tesellüm Fazlaları

399. Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar

4. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

40. Mali Borçlar

400. Banka Kredileri

405. Çıkarılmış Tahviller

407. Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler

408. Menkul Kıymetler İhraç Farkı(-)

409. Diğer Mali Borçlar

42. Ticari Borçlar

420. Satıcılar

421. Borç Senetleri

422. Borç Senetleri Reeskontu(-)

426. Alınan Depozito Ve Teminatlar

429. Diğer Ticari Borçlar

43. Diğer Borçlar

431. Ortaklara Borçlar

432. İştiraklere Borçlar

433. Bağlı Ortaklıklara Borçlar

436. Diğer Çeşitli Borçlar

437. Diğer Borç Senetleri Reeskontu(-)

438. Kamuya Olan Ertelenmiş Veya Taksitlendirilmiş Borçlar

44. Alınan Avanslar

440. Alınan Sipariş Avansları

449. Alınan Diğer Avanslar

47. Borç Ve Gider Karşılıkları

472. Kıdem Tazminatı Karşılığı

479. Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları

48. Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları

480. Gelecek Yıllara Ait Gelirler

481. Gider Tahakkukları

49. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

492. Gelecek Yıllara Ertelenmiş Veya Terkin Edilecek Kdv

493. Tesise Katılma Payları

499. Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

5. ÖZ KAYNAKLAR

50. Ödenmiş Sermaye

500. Sermaye

501. Ödenmemiş Sermaye(-)

52. Sermaye Yedekleri

520. Hisse Senetleri İhraç Primleri

521. Hisse Senedi İptal Kârları

522. Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları

523. İştirakler Yeniden Değerleme Artışları

524. Maliyet Artışları Fonu

529. Diğer Sermaye Yedekleri

54. Kâr Yedekleri

540. Yasal Yedekler

541. Statü Yedekleri

542. Olağanüstü Yedekler

548. Diğer Kâr Yedekleri

549. Özel Fonlar

57. Geçmiş Yıllar Kârları

570. Geçmiş Yıllar Kârları

58. Geçmiş Yıllar Zararları(-)

580. Geçmiş Yıllar Zararları(-)

59. Dönem Net Kârı (Zararı)

590. Dönem Net Kârı

591. Dönem Net Zararı(-)

6. GELİR TABLOSU HESAPLARI

60. Brüt Satışlar

600. Yurt İçi Satışlar

601. Yurt Dışı Satışlar

602. Diğer Gelirler

61. Satış İndirimleri(-)

610. Satıştan İadeler(-)

611. Satış İndirimleri(-)

612. Diğer İndirimler(-)

62. Satışların Maliyeti(-)

620. Satılan Mamuller Maliyeti(-)

621. Satılan Ticari Mallar Maliyeti(-)

622. Satılan Hizmet Maliyeti(-)

623. Diğer Satışların Maliyeti(-)

63. Faaliyet Giderleri(-)

630. Araştırma Ve Geliştirme Giderleri(-)

631. Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri(-)

632. Genel Yönetim Giderleri(-)

64. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir Ve Kârlar

640. İştiraklerden Temettü Gelirleri

641. Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri

642. Faiz Gelirleri

643. Komisyon Gelirleri

644. Konusu Kalmayan Karşılıklar

645. Menkul Kıymet Satış Kârları

646. Kambiyo Kârları

647. Reeskont Faiz Gelirleri

648. Enflasyon Düzeltme Kârları

649. Diğer Olağan Gelir Ve Kârlar

65. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider Ve Zararlar(-)

653. Komisyon Giderleri(-)

654. Karşılık Giderleri(-)

655. Menkul Kıymet Satış Zararları(-)

656. Kambiyo Zararları(-)

657. Reeskont Faiz Giderleri(-)

658. Enflasyon Düzeltmesi Zararları(-)

659. Diğer Olağan Gider Ve Zararlar(-)

66. Finansman Giderleri(-)

660. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri(-)

661. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri(-)

67. Olağan Dışı Gelir Ve Kârlar

671. Önceki Dönem Gelir Ve Kârları

679. Diğer Olağan Dışı Gelir Ve Kârlar

68. Olağan Dışı Gider Ve Zararlar(-)

680. Çalışmayan Kısım Gider Ve Zararları(-)

681. Önceki Dönem Gider Ve Zararları(-)

689. Diğer Olağan Dışı Gider Ve Zararlar(-)

69. Dönem Net Kârı Veya Zararı

690. Dönem Kârı Veya Zararı

691. Dönem Kârı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları(-)

692. Dönem Net Kârı Veya Zararı

697. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Enflasyon Düzeltme Hesabı

698. Enflasyon Düzeltme Hesabı

7. MALİYET HESAPLARI (7/A SEÇENEĞİ)**70. Maliyet Muhasebesi Bağlantı Hesapları**

700. Maliyet Muhasebesi Bağlantı Hesabı

701. Maliyet Muhasebesi Yansıtma Hesabı

71. Direkt İlk Madde Ve Malzeme Giderleri

710. Direkt İlk Madde Ve Malzeme Giderleri Hesabı

711. Direkt İlk Madde Ve Malzeme Yansıtma Hesabı

712. Direkt İlk Madde Ve Malzeme Fiyat Farkı

713. Direkt İlk Madde Ve Malzeme Miktar Farkı

72. Direkt İşçilik Giderleri

720. Direkt İşçilik Giderleri

721. Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı

722. Direkt İşçilik Ücret Farkları

723. Direkt İşçilik Süre Farkları

73. Genel Üretim Giderleri

730. Genel Üretim Giderleri

731. Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı

732. Genel Üretim Giderleri Bütçe Farkları

733. Genel Üretim Giderleri Verimlilik Giderleri

734. Genel Üretim Giderleri Kapasite Farkları

74. Hizmet Üretim Maliyeti

740. Hizmet Üretim Maliyeti

741. Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı

742. Hizmet Üretim Maliyeti Fark Hesapları

75. Araştırma Ve Geliştirme Giderleri

750. Araştırma Ve Geliştirme Giderleri

751. Araştırma Ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı

752. Araştırma Ve Geliştirme Gider Farkları

76. Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri

760. Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri

761. Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı

762. Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri Fark Hesabı

77. Genel Yönetim Giderleri

770. Genel Yönetim Giderleri

771. Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı

772. Genel Yönetim Gider Farkları Hesabı

78. Finansman Giderleri

780. Finansman Giderleri
781. Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı
782. Finansman Giderleri Fark Hesabı
7. MALİYET HESAPLARI (7/B SEÇENEĞİ)
79. Gider Çeşitleri
790. İlk Madde Ve Malzeme Giderleri
791. İşçi Ücret Ve Giderleri
792. Memur Ücret Ve Giderleri
793. Dışarıdan Sağlanan Fayda Ve Hizmetler
794. Çeşitli Giderler
795. Vergi, Resim Ve Harçlar
796. Amortisman Ve Tükenme Payları
797. Finansman Giderleri
798. Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı
799. Üretim Maliyet Hesabı
8. SERBEST HESAPLAR
9. NAZIM HESAPLAR

3.1. Hesapların Açıklamalı İşleyişi

100- KASA HESABI

- a) Niteliği : Kasa hesabı işletmenin elinde bulunan milli ve yabancı paraların Türk Lirası karşılığının izlendiği hesaptır.
- b) İşleyişi : İşletme adına tahsil olunan paralar, hesabın borç tarafına kaydedilir. Ödemeler ve işletme adına bankaya yatırılan paralar hesaba alacak kaydedilir.

Kasa Hesabı ile ilgili örnekler

Örnek: 1000 nakit sermaye ile birinci sınıf tacir olarak işe başlanmıştır. Gerekli kaydı yapınız.

100 KASA HESABI	1000	
500 SERMAYE HESABI		1000

Örnek: Peşin fiyatla 100 TL’lik mal alınmıştır. Gerekli kaydı yapınız.

153 TİCARİ MALLAR HS.	100		
100 KASA HESABI		100	

Örnek: X bankasına 50 TL yatırılarak işletme adına bir ticari mevduat hesabı açılmıştır. Gerekli kaydı yapınız

102 BANKALAR HESABI	50		
100 KASA HESABI		50	

Örnek: Peşin fiyatla 10 TL’lik mal satılmıştır. Gerekli kaydı yapınız.

100 KASA HESABI	10		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR HS.		10	

Örnek: Bankadaki hesaptan 10 TL çekilmiştir. Gerekli kaydı yapınız.

100 KASA HESABI	10		
102 BANKALAR HS.		10	

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

- Niteliği:** Gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletmeye verilmiş olup henüz tahsil için verilmemiş veya bir borca karşılık ciro edilmemiş olan çeklerin izlendiği hesaptır.
- İşleyişi:** Alınan çekler, üzerinde yazılı olan değerden kayıtlara alınır ve hesabın borç tarafına kaydedilir. Eldeki çekin bankadan tahsil edilmesi veya ciro edilmesi halinde hesap alacaklandırılır.

Alınan Çekler Hesabı ile ilgili örnekler

Örnek: 100 TL’lik mal satılıyor ve karşılığında çek alınıyor. Gerekli kaydı yapınız.

101 ALINAN ÇEKLER HS.	100	
600 YURT İÇİ SAT. HS.		100

Örnek: 300 TL’lik çek A bankasına ciro edilerek bedeli bankadan tahsil ediliyor. Gerekli kaydı yapınız.

100 KASA HESABI	300	
101 ALINAN ÇEKLER HS.		300

Örnek: Müşteri X işletmeye olan senetsiz borcuna karşılık 500 TL’lik çek imzalayıp vermiştir. Gerekli kaydı yapınız.

101 ALINAN ÇEKLER HS.	500	
120 ALICILAR HS.		500

Örnek: Çeklerden 500 TL’lik kısmı satıcı A’ya olan borcumuza karşılık ciro edilip verilmiştir. Gerekli kaydı yapınız.

320 SATICILAR HS.	500	
101 ALINAN ÇEKLER HS.		500

Örnek: 100 TL'lik çek T bankasına ciro edilerek aynı bankadaki hesabımıza geçilmesi istenmiştir. Gerekli kaydı yapınız

102 BANKALAR HS.	100	
101 ALINAN ÇEKLER HS.		100